

GÖRDÜL MÁR A FÜGGÖNY

GARAY BÉLA: *Színészarcképek.*
Forum, Újvidék, 1971.

Húsz év előtt Garay Béla, a színész és rendező megkísérelte felvázolni a szabadkai színház történetét (*Az ekhós székértől a forgószínpadig*), most mintha beljebb merészkedett volna a korinthusi oszlopsor mögé, amely százhusz éve már ezt a színházat szimbolizálja... Mintha beljebb merészkedett volna, igen, a maga élete visszazálló szárnyain: most nem színház történetet ír, hanem színes színésztörténeteket. Előkről és holtakról beszél a könyv lapjain, szubjektívebben... mintha Falu Tamás híres színésze ihlette volna meg:

*Gördül már a függöny,
Véget ért a játék,
Hazamegy a színész
S egy felhőre rálép.
Önmagát játszotta,
Nem volt rajta jelmez.
Mennyek kritikusa,
Légy hozzá kegyelmes.*

A titokzatos sugarak, amelyeket egy-egy színész sorsára rávetít, tiszta és nem konstruált mondatokkal verik vissza a színészet egyszerű tényeit. Egészében mégis plasztikussá tesznek egy vállalkozást: a sors szárnyait követve átvilágítani mindazok szárnyaló vagy fáradó, lankadó útját, akiknek fénye, vagy csillámtalansága végigsuhant ezen az oszlopsoron. Legtöbbjük »felhőre lépett« régen, vagy már feledi őket lassan a közönség. A különös enu-

meráció mindenképpen egy sokszólamú karének felcsendülő rapszodikus akkordja.

Verset sokukhoz írtak valamilyen felejtethetetlen alakításuk után, vagy érzékeny szívek őriznek emléket és gyászbeszédet róluk... Szép vállalkozás ez így: az emlékezés kísértetlámpájával az oszlopsor mögötti laterna magica játékot és valóságot felidézni.

Talán ennyi az értékmértéke a színészsorsnak.

Csak ennyi? Bizonyára több is! Egy érzés, egy ellágyulás, egy meditáció, egy emlék. Egy szerep, sok szerep, egy maszk, egy fintor, egy könnyecsepp. Elő színház emléke ebben a szurrogátummal telt tévés és filmes világban, annak az időnek az öröksége, amikor még bátran kimondták erről a játékról, hogy: »A színház hatalmas erejük vagython...«

Vajon abban a régi formájában megvan-e még hatalmas ereje, vagy teljesen átformálódott, áttranszformálódott, szüntelenül új kifejező eszközök után kutat?

Próbára siető színészek surrannak be ma is a színházi kiskapun. Kötetbe kerülnek biztosan ők is, mielőtt rálépnének a siker felhőjére.

Csak pergetem a lapokat és nézem a könyv régi képeit. Úgy érzem, hogy most velük együtt áramlik be tájunk színpadjaira az egész színház történelem. Minden dícamával, céljával és akarásával.

MAJTÉNYI MIHÁLY